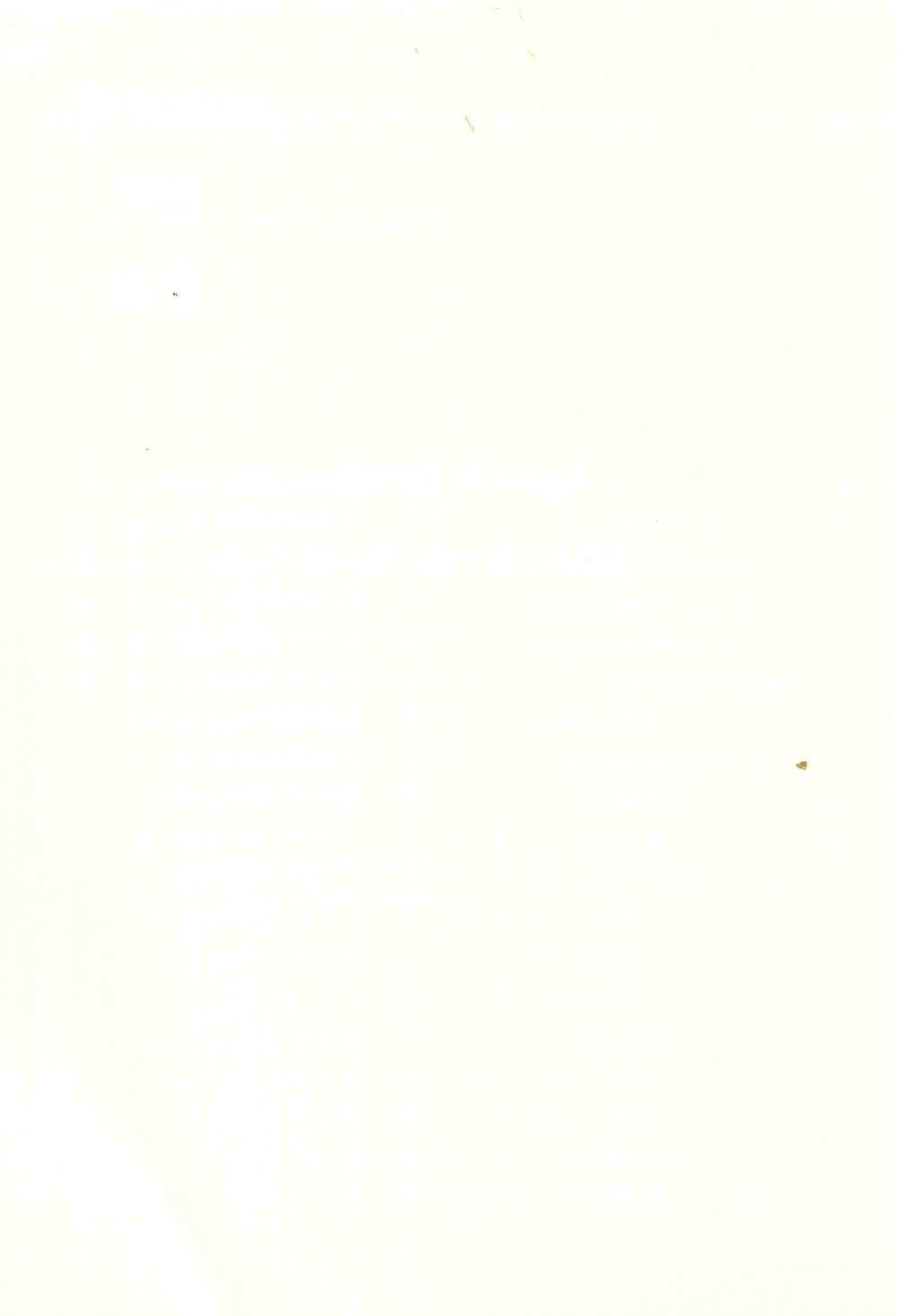

ལེའུ་དང་པོ། ཟློང་གཞི།

【译文】第一章 缘 起

སེལ་ཕྱིར། །རིན་ཆེན་འཕྲུངས་དཔེའི་རྒྱུད་ཤོད་ཅིག། །བདག་གིས་ཁྱོད་ལ་བྱིན་གྱིས་བརྒྱབས། །ཞེས་གསུངས་
སོ། །རིན་ཆེན་འཕྲུངས་དཔེའི་རྒྱུད་ལས་སྐོང་གཞིའི་ལེུ་མེ་དང་པོའོ། །

【译文】

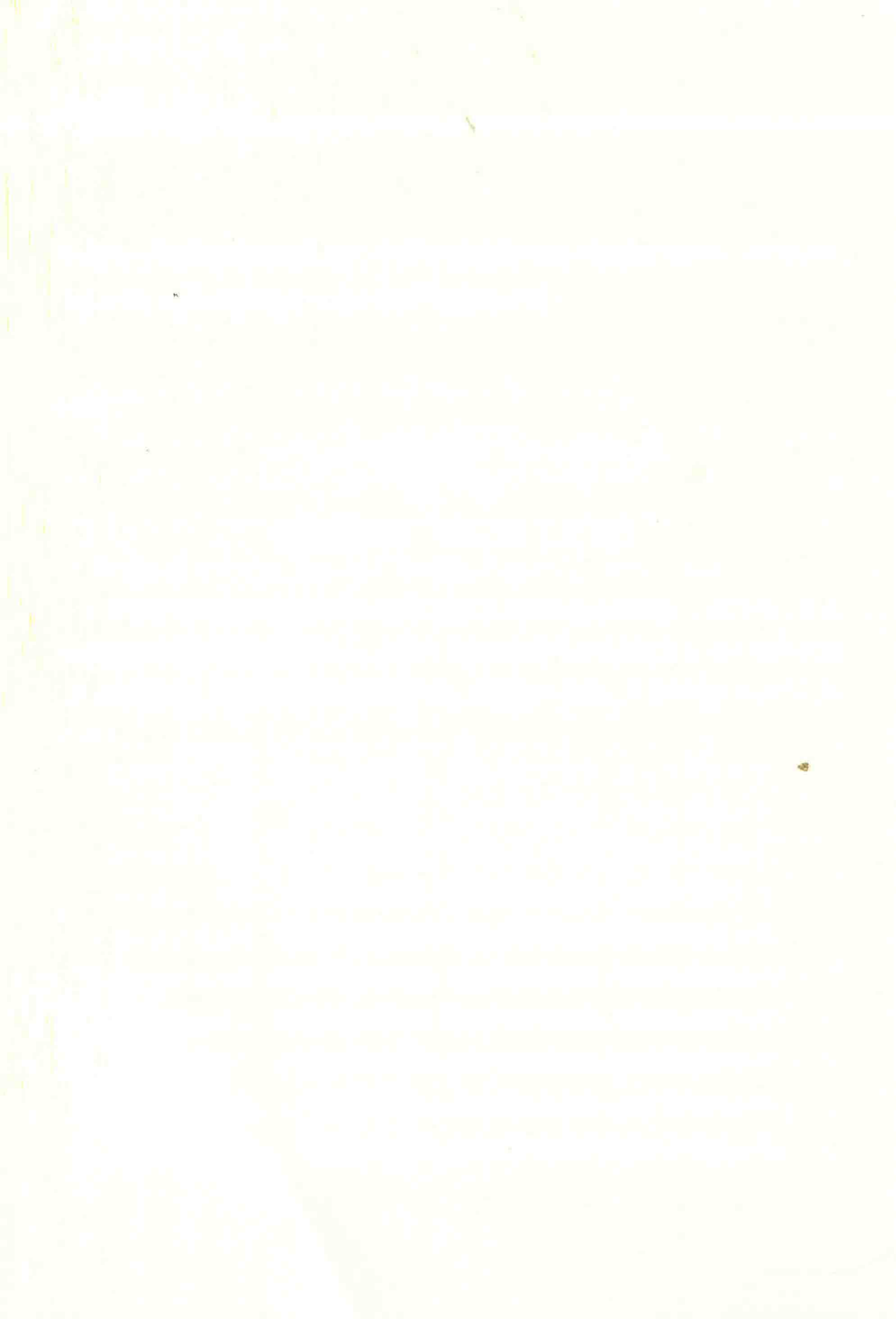
缘 起

天竺语称“札夏贝度希那罗洒阿扎洒罗欧巴尼巴尔达那那玛”，藏语称“索介俄那措吉曼昂仁波切琼贝丹巴”，其义为《医疗各种草木诀宝图鉴》。谨向药师佛蓝琉璃光王顶礼！谨向三持明怙主药物女神、通慧仙人圣贤，身语意至诚地顶礼！如是云云：

我曾闻听在一时，琉璃光王药师佛，他化自在天宫中，进入甘露有益定；
无数神佛和神女，一起环坐或侍立，梵天帝释通慧仙，药物女神都在座；
此时琉璃光王佛，讲述藏地生草药，通慧仙人齐聚此，如来佛们赐加持，
一切之法入于心；本尊圣主救度母，特向后随赐授记：帝释天王你自己，
诸位如来赐加持，所有医疗续部的，概括精义甚深义，此为珍宝图鉴续，
躬身力行亲手著，只为众生之利益，著此珍宝图鉴续，我特向你赐授记！
如是佛语授记后，诸位大仙和神王，敬向本尊圣度母，虔诚顶礼请求道：
度母消除众生病，满足众生之愿望，请讲珍宝图鉴续，我等随众齐恭听！
接着医药佛王道：圣主度母赐加持，三世佛陀之佛母，为了消除众生病，
请讲珍宝图鉴续，我等请你显神通！此为珍宝图鉴续的第一章缘起之章。

ལེན་གཉིས་པ། རོན་མདོར་བསྟན་པ།

【译文】第二章 要义概述

དོན་མདོར་བསྟན་པ།

དེ་ནས་རྗེ་བཙུན་སྒོལ་མ་ཡིས། །གུས་པའི་རྩལ་དུ་ཡང་དག་བཤད། །རིན་ཆེན་འབྲུངས་དཔེའི་རྒྱུད་འདི་
 བེ། །གསོ་དབྱུང་རྣམས་ཀྱི་ཚ་བའོ། །ཡིད་བཞིན་ལོ་ལྷ་ལྷ་སྟེ། །གསོ་དབྱུང་རྒྱུད་ལྡེའི་ཚ་བ་ཡིན། །ལེའུ་བརྒྱ་
 དང་ཉི་ཤུ་བེ། །ཁྱོད་ལ་བསྟན་ཏེ་བཤད་པར་བྱ། །འཇམ་སྒྲིང་ལོ་ཀ་ས་སྟེང་ན། །ག་བྱར་སྟེན་གྱི་རྒྱལ་སོ་དང་། །
 ཚུ་ལ་སོགས་ཤིང་གི་སྟེན། །སྒོ་ཡི་རིགས་དང་སོག་ཆགས་ཀྱི། །རིགས་ལས་བྱུང་བའི་སྟེན་རྣམས་དང་། །མཚལ་
 དང་ལབ་ལེན་རབ་འབྱོར་དང་། །ཁྱུང་ཀར་ལ་སོགས་རྩི་སྟེན་དང་། །དེ་ལ་སོགས་ཏེ་སྟེ་ཚོགས་སྟེན། །གང་ཡིན་
 ལྷི་ཡི་འབྲུངས་ས་དང་། །མཚན་ཉིད་འདྲ་ཡིག་རོ་རུས་དང་། །སྦྱར་ཐབས་ནད་རྣམས་གང་སེལ་བ། །དེ་དག་
 ཐམས་ཅད་རྒྱུད་འདིར་བཤད། །དེ་ཡང་སྟེན་གྱི་རིགས་རྣམས་ཐམས་ཅད་བེ། །རྩ་བ་ལོ་འབྲས་མེ་ཏོག་ཤུན་པ་
 དང་། །ཐང་རྩལ་སོགས་བུ་བའི་དུས་སྟེ་བུ། །འདིར་བཤད་ཡོན་ཏན་མ་ལུས་འབྱུང་བར་འགྱུར། །དེ་ཡང་
 རྩ་བ་དབྱིད་དུས་རུས་པ་ཆེ། །ལོ་མའི་སྟེན་ལེ་དབྱར་གསུམ་དུས་སྟེ་བུ། །མེ་ཏོག་དེ་ཉིད་རྒྱས་པའི་དུས་སྟེ་
 བུ། །འབྲས་བུ་དེ་ཉིད་སྟེན་དུས་རུས་པ་ཆེ། །ཤུན་པགས་དེ་ཉིད་སྟེན་དབྱིད་དུས་སྟེ་ཡིན། །ཐང་རྩལ་དབྱུན་དུས་
 བུས་ན་རུས་པ་ཆེ། །འདི་རྣམས་མ་རོར་ལེགས་པར་སྦྱར་བ་ཡིན། །ནད་རྣམས་ཐམས་ཅད་སེལ་བར་འགྱུར། །
 ཞེས་གསུངས་སོ། །རིན་ཆེན་འབྲུངས་དཔེའི་རྒྱུད་ལས། །དོན་མདོར་བསྟན་པའི་ལེའུ་སྟེ་གཉིས་པའོ། །

要义概述

接着圣主救度母，恭恭敬敬正语道：这本珍宝图鉴续，本是医疗之根本，如同稀世如意宝，医疗续部之根本，全书一百二十章，现在对你一一述。在此地球之世间，冰片本为诸药王，檀香等为树木药，草类药和生物药，朱砂磁石妙翹玉，皆为珍宝石类药。如此等的各类药，任何一药有产地、性相形态和味效、配方治疗何种病，皆在此续一一述。此亦所有植物药，根叶花果皮汁液，都要做到适时采，所说功效全产生；根药春采效力大，叶类药物三夏采，花类药物盛开采，果实成熟功效大，皮类药物秋春采，脂类冬采功效大；这些勿误认真作，所有疾病才能除。

如是所述，为珍宝图鉴续的第二章要义概述之章。

ལེའུ་གཞུང་པ། ལེ་ལྷན་ཉིང་ལྷན་བཤད་པ།

【译文】第三章 草木类药物

ལྷ་ལྷན་གིང་ལྷན་བཤད་པ།

བོད་ཡུལ་དུ་སྐྱེས་པའི་ལྷ་ལྷན་གིང་ལྷན་བཤད། །གནས་མཚོག་ཁུད་འཕགས་ཁ་བ་ཅན་འདི་ནི། །ལྷན་མཚོག་ཟེལ་བ་ཅན་དུ་རབ་བྲགས་པ། །རྒྱ་གར་རྒྱ་ནག་བལ་པོ་གསེར་སྤེང་ཡུལ། །དུ་གུ་དོལ་བོ་ཁྲོམ་གྱི་ཡུལ་དག་ན། །ལྷན་མཚོག་འདི་དག་མི་སྐྱེས་བོད་ཡུལ་སྐྱེས། །རི་ཚེ་གངས་གྱི་འདབ་མ་ན། །རྒྱ་དང་རྩ་བུན་འབྲེས་པའི་ནང་། །རྩ་དང་དང་སྤོང་རྣམས་གྱིས་སྐྱེད། །

【译文】

草木类药物

藏地生的草木药，现在一一来讲述。圣地特殊之雪域，具露药物最驰名，天竺汉地尼泊尔、色林地和朱固地、堆波地和高昌地，这些良药皆不生，只有藏地才生长，山顶雪盖之山坡，溪水石岩交界处，天神仙人使药生。

蓝花兔耳草 ག་བྱུར་ནག་པོ་ཟེལ་གཞོན་མ།

1. ག་བྱུར་ནག་པོ་ཟེལ་གཞོན་མ།

རི་རྩེ་གངས་ཀྱི་འདབ་མ་ན། །ཚུ་དང་རྩ་བའ་འདྲེས་པའི་ནང་། །རྩ་དང་དྲང་སྤང་རྣམས་ཀྱིས་
 རྐྱེད། །ལོ་མ་འཇུག་ལ་ལྷ་བ་སྟེ། །སྤོང་བྱ་ལོང་སྤོང་ལ་རིང་། །མེ་རྟོག་སྤོང་དང་མེར་པོ་གཉིས། །མིང་ཡང་
 སོ་སོར་སྟ་ཡིས་བཏགས། །མེ་རྟོག་སྤོང་སྟུག་ཡོད་པ་དེ། །ག་བྱུར་ནག་པོ་ཟེལ་གཞོན་ཡིན། །འདི་ཡི་རྩ་པ་
 སྤོབས་དག་གིས། །ཤིང་བཅུད་ག་བྱུར་ཟེལ་གྱིས་གཞོན། །རོ་ནི་ཁ་ལ་རྩ་པ་བསེལ། །ཚད་པའི་རིགས་
 དང་རིམས་རྣམས་ལ། །གཅིག་ཐང་བསྟུས་ལ་བཏང་བྱུར་ན། །ནད་རྣམས་མ་སོས་ཤི་བས་ན། །ཚོ་བད་འཆི་
 དུས་བབས་པ་ཡིན། །དེ་ལྟར་མ་ཡིན་འཚོ་བར་འགྱུར། །རྒྱས་ཚད་མེ་ལྟར་འབར་བ་ལ། །ག་བྱུར་ཟེལ་
 གཞོན་འབྲས་བུ་གསུམ། །ཐང་དུ་བསྟུས་ལ་ལོང་དུ་བཏང་། །གར་བབས་རྩ་ལ་དྲངས་པ་གཅེས། །ཤིན་
 ཏུ་ནད་ཚབས་ཆེ་བ་ན། །ག་བྱུར་ནག་པོ་བསྟར་དང་ནི། །ཨ་རུ་ར་དང་རྣམ་གསུམ་པོ། །ཕྱི་མ་ཚང་གིས་
 ལུལ་ལ་བཏང་། །གོས་དྲོན་གྱོན་ལ་རུལ་ཡང་དབྱུང་། །ཕྱི་ལ་ཕྱི་ཡིས་དྲིལ་ཕྱིས་བྱ། །ཚད་པའི་ནད་རྣམས་
 བ་སྟུར་འདྲེན། །འདི་ནི་ཐེ་ཚོམ་མེད་པ་ཡིན། །ཡང་ན་ཚད་ནད་རིམས་ནད་དང་། །འཇུགས་དང་བསྤོངས་
 པ་ཐམས་ཅད་ལ། །སྤོངས་ཀྱིས་འོག་དུ་དྲངས་པར་བྱ། །སྤོང་སྟུན་རྣོན་པོ་རྣམས་ཀྱི་སྟེང་། །ག་བྱུར་ནག་པོ་
 སྟ་ཅི་དང་། །ཏིག་ཏ་རྟོང་ལེན་པར་བ་ཏ། །བསེལ་གྱི་སྟེ་ཚན་བཏང་བྱས་ན། །ཚད་རིམས་འཇུགས་ནད་
 ཐམས་ཅད་འཇུ། །ཚོ་བད་ལྷག་བཏང་ནད་སེལ་འགྱུར། །སྤོང་མེད་ནས་སྟུག་བཏང་ན་ཚད། །ཁ་བས་

糙果紫堇 ལྷོང་རི་ཟེལ་པ།

2. ལྷོང་རི་ཟེལ་པ།

མེ་ཏྲོག་དམར་མེར་ལྷོང་རི་ཟེལ་པ་ཅན། །རྩི་ལོང་མ་དག་དང་འདྲ། །བདུད་ཚི་ཟེལ་པ་རྒྱན་མི་
 ཆད། །འབྲས་བུ་དག་ནི་གོ་ལྷོང་འདྲ། །དུམ་བུར་བཅད་ན་ཁྲ་བ་མེད། །འདི་ཡི་རུས་པས་སྐངས་རྣམས་
 འཛོམས། །སྤུན་འཕྲོད་གཞན་སྐྱར་ཚད་རིམས་སེལ། །ལྷོང་རི་ཟེལ་གཞོན་པར་པ་ཏ། །ཚུ་ཏྲ་མོ་དང་གཡུ་
 མགོ་དང་། །ནད་མ་སྐྱར་ཡང་ཞིབ་བྱས་ལ། །བཞི་ཀའི་རྒྱ་དང་སྐྱར་བྱས་ལ། །སྐངས་པ་གར་བྱུང་སྟེང་
 དུ་བྱུག །འབྲས་དང་དམ་རྣམས་ལེགས་བྱས་ན། །ལྷོག་པ་ལ་སོགས་སྐངས་རྣམས་སེལ། །འདི་ནི་སྐངས་
 འདུལ་རྒྱལ་པོར་གྲགས། །

【译文】糙果紫堇★

糙果紫堇花红黄，其味苦而其性凉，带有露珠常不干，果实状似藏茴香，
 茎秆碾段汁液黄，此药功效消肿胀，配伍适合之药物，功效治疗热疫疔。
 糙果紫堇角茴香、塞北紫堇琉璃草、棘豆配伍研成粉，用水调糊敷肿处，
 细细覆盖和包扎，治疗疔疮等肿胀。此药称为消肿王。

★ 药名，一作斑花黄堇。

黄花兔耳草 ཉང་ལེན།

3. ཉང་ལེན།

ཉང་ལེན་ལྷག་ཅི་དོ་བོ་དང་། །གཟེ་མའི་ཐལ་བ་སྤྲང་དཀར་སྦྱར། །གར་བྱུགས་ནད་རྣམས་སེལ་བར་
བྱེད། །མཁ་འཕྲོད་གཞན་གྱིས་ནད་གཞན་སེལ། །རྟ་བྱུགས་སྐལ་བ་རལ་བ་དང་། །དུལ་ཐལ་སྦྱར་བཏབ་སོས་
པར་བྱེད། །ཡོན་ཏན་གཞན་ཡང་བསམ་མི་བྱུབ། །

【译文】黄花兔耳草

兔耳草和翼首草、蒺藜烧灰配白蜜，涂敷患处消诸病。配伍其他适合药，治疗马牛脊梁破，配伍银灰涂敷愈。其他功效很奇特。

棱子芹 མ་གེ་ཏ།

4. མ་གེ་ཏ། (ཚད།)

སྡོ་རྒྱལ་ཚེ་མཚོག་མ་གེ་ཏ། སྲིབ་ཀྱི་རི་ལ་སྐྱེས་པ་ཡིན། བོད་རྒྱལ་དུ་ནི་ཚད་ཅེས་ཟེར། རྡོ་ཡི་མཚོན་ནིང་
 བསྟན་པ་ནི། བོ་མ་སྡོན་པོ་འཇམ་ལ་སྟ། སྡོང་བུ་གྲུན་དུ་དྲང་པོར་སྐྱེས། མེ་ཏོག་དཀར་པོ་སྟེ་ལ་ཚུང་། འབྲས་བུ་
 རྩ་ལོ་རྒྱ་ལྟར་སྟ། ཚེ་མཚོག་དེ་ཡི་སྐྱེས་ས་ན། མའདའ་རྒྱུང་གང་པ་ཚུན་ཚད་དུ། བཀ་བུར་ཚན་དན་སྟེ་
 ཡི། རྡོ་ལེ་སྡོན་དང་རྒྱུན་མི་ཚད། སྟན་འདི་སྐྱེས་ས་དུག་མི་སྐྱེས། སྐྱུལ་ཡང་འབྲུང་བར་མི་འགྱུར་པོ། རང་
 གི་རུས་པས་དུག་རྣམས་སེལ། ཚད་ནད་སེལ་བའི་ག་བུར་ཡིན། སྡོ་སྡོར་ཚེ་སྡོར་ཤ་སྡོར་དང་། རྩེ་སྡོར་རིན་
 ཚེན་དབྱིག་དུག་དང་། རེག་པའི་དུག་སོགས་བསམ་འདས་ལ། འདི་ཡིས་མི་སྦྱབ་དུག་རིགས་མེད། བགས་
 མདོག་གསུམ་ཚུང་དང་ནི། འོམ་བུ་ཏོང་ལེན་སྟུམ་ཅུ་ཏིག་ རེ་རལ་ལུར་ཚུང་སྡོན་ཚུང་དང་། བེར་པོ་ལྷག་
 ཀང་ཉ་མཁྲིས་དང་། བོད་ང་དཀར་པོ་ག་ར་སྟུར། སྐྱེ་མ་ལྷགས་ཀྱི་ལུ་བས་འཕུལ། ཤ་དུག་སེལ་བར་བཤད་
 པ་ཡིན། བཀའིག་ཐང་རུས་པས་ཤ་དུག་དང་། ཚད་རིམས་མ་ལུས་སེལ་བར་བྱེད། མ་རིགས་གསུམ་པོ་གང་
 ཡིན་ཡང་། འདི་ཡི་སྐྱེ་མ་ཨ་བ་དང་། རོམ་མཁྲིས་སྟན་མ་མཚོལ་དཀར་སྟུར། མ་རྣམས་འདུབ་ལ་ཤུ་
 གསོ། རྒྱ་དང་རྟག་རྣམས་སྐྱེས་པར་བྱེད། དུག་ལ་སོགས་པའི་ནད་གཞན་ལ། སྟན་འཕྲོད་གཞན་དང་
 སྡོར་བ་ཡིས། རད་རྣམས་ཐམས་ཅད་སེལ་བར་བྱེད། ཚེ་མཚོག་ཡོན་ཏན་བསམ་མི་བྱུབ།

棱子芹 མ་གཤི་ཏ།

【译文】棱子芹

草药之王棱子芹，生在阴面山坡上，藏语之中称为杂。这味草药之性相，叶片青色光滑细，茎秆向上挺且直，花朵白色较微小，籽似尼枸卢树籽；此药生长之地方，周围一箭之范围，冰片檀香麝香味，强烈香味常不断；此药生处毒不生，毒蛇之类不出现；其味苦而其性糙，自身功效能解毒，治疗热病如冰片，配入肉方草药方、汁液方和矿物方，能够解除珠宝毒，并能解除接触毒，解毒功效难料想，此药能解各种毒。配伍诃子水柏枝、乌奴龙胆兔耳草、篦齿虎耳草贯众、高山大戟蒲公英、黄连鱼胆白乌头，再加白糖研成粉，铁汁送服解肉毒。独味汤能解肉毒，治疗一切热疫疔。三种疮类哪一种，棱子芹粉配木贼、熊胆豌豆和白砂，愈合疮伤育新肌，干涸黄水和脓液。若治其他中毒症，配伍其他适宜药，一切疾病能消除。良药功效难想象。